

Gamle teorier må luftes ut

Vi etterlyser Psykologforeningen i arbeidet med å styrke pårørende og familiearbeidet i de psykiske helsetjenestene.

TEKST

Anne-Grethe Terjesen

PUBLISERT 5. juni 2015

Jeg setter stor pris på at helseministeren tok seg tid til å svare meg i denne spalten i marsutgaven, og viste forståelse for nytten av pårørendearbeid. Vi i Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse (LPP) satte også stor pris på ministerens deltagelse og tale om pårørende på pårørendekonferansen den 25. mars 2015, der over 200 fra helsevesenet hadde meldt seg på. Dette viser at mange fagfolk ønsker mer kunnskap om feltet. Talen til helseministeren finnes på regjeringen.no.

«Det er ikke rart vi har store utfordringer når institusjonene er preget av gammeldags tenkning»

Jeg konstaterer at Høie er opptatt av frivillighet og familiearbeid, det er tydelig at han ønsker å bidra til å styrke pårørendes stemme i et forholdsvis tungt system, og dette er en fantastisk god anerkjennelse for oss. Vi registrerer derimot at Psykologforeningen og dens president ikke har svart på mine utfordringer, og heller ikke ser ut til å ha samme fokus på familiearbeid og familiens rolle.

Mødre får skylden

Jeg har vært leder for LPP i fire år nå. Det betyr at jeg daglig er i kontakt med pårørende fra hele landet. Blant annet har jeg også deltatt på tiltaket «Møteplass». Dette er et meget godt konsept, der pårørende møter fagfolk på en uformell arena. Vanskelige temaer kan drøftes i en fin atmosfære hvor tonen er basert på likeverd og gjensidig respekt. Dette er en god arena for pårørende. Her om dagen ble jeg til min store overraskelse gjort oppmerksom på at helsepersonell som i dag er i 50-årene, ble opplært i en teori der man sa at pårørende, og spesielt mødre, til schizofrene, var skyld i sykdommen. Årsaken til det, fortalte teorien, gikk blant annet ut på dobbeltkommunikasjon fra mor. Dette var jeg helt uvitende om, og ble regelrett overrasket da det kom opp.

Jeg er også så heldig at jeg får være med i arbeidsgruppen i Helsedirektoratet som jobber med ny veileder for pårørendearbeid. Jeg fortalte også der om denne teorien som jeg hadde blitt gjort oppmerksom på. En lege i gruppen kunne bekrefte at dette var en kjent teori. Jeg diskuterte det så med flere psykologer som også bekreftet det samme. Man hadde sågar flere andre teorier om spesielt mødre som «kjøleskapsmødre», «de dominerende mødre», osv., som alle la en faktisk skyld over på oss pårørende.

I den senere tid har jeg også fått muligheten til å bli bedre kjent med en institusjon i Asker. I brosjyren står det at behandlingstilbudet blant annet kan inneholde samarbeid med familien, men da jeg spurte hva man legger i samarbeid med familien og hva slags tanker man har om dette arbeidet, virket spørsmålene noe fremmede for de faglig ansvarlige. Nå kan det selvfølgelig være at man snakker forbi hverandre, men dessverre frykter jeg at vi ikke gjør det, men at man faktisk ikke vet hva dette dreier seg om. Med et rigid regelverk hvor pårørende kan besøke sine kjære maksimalt i 1 time, og mellom klokken 16 og 20 hver dag, er det heller ikke fysisk tilrettelagt for familie-/nettverksinvolvering.

Hvor er Psykologforeningen?

Hvor er Psykologforeningen og psykologene? Ønsker man ikke å jobbe for å inkludere pårørende? Det er ikke rart vi har store utfordringer når institusjonene er preget av gammeldags tenkning, hvor reglene etterlevs uten kritisk tenkning omkring hva som ville være mest hensiktsmessige i et behandlingsperspektiv der de pårørende har en viktig rolle. Da skjønner vi at det trengs krafttak for å endre holdningene og kulturen. Det må være lov å tenke nytt. Her må Psykologforeningen gå foran sammen med bruker- og pårørendeorganisasjonene for å endre holdninger og rutiner. Jeg etterspør derfor et mye større og sterkere engasjement fra foreningen på dette området, da det ikke bare gjelder sykepleiere, men også mange psykologer.

Vår opplevelse er at man rett og slett ikke har fokus på familiearbeid og pårørende. Slike institusjoner og miljøer må endres, og nye kulturer bygges opp, der brukerne og pårørende er med på å utvikle morgendagens tjenester. I oppdragsdokumentet til helseforetakene stilles det krav om at pasienten og pårørende skal være med på å utvikle tjenestene. Det skal sågar også opprettes medisinfrie tjenestetilbud. Bruker- og pårørendestemmen skal i det hele tatt høres på en helt annen måte enn tidligere, og stilles i sentrum.

Hvilke planer har dere?

Vi har heldigvis truffet mange dyktige og kreative psykologer som ser på pårørende og nettverk som en ressurs og en naturlig del av behandlingen. Takk til dere, vi er glade dere hjelper oss med å videreutvikle feltet riktig retning. Psykologforeningen må ta et krafttak sammen med oss, for å styrke pårørende og familiearbeid. Jeg kunne tenke meg å høre noe om hvilke planer og strategier Psykologforeningen har for å styrke og videreutvikle feltet. Vi bidrar gjerne, men det fordrer jo at foreningen først faktisk setter temaet på agendaen.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 52, nummer 6, 2015, side 530-531

TEKST

Anne-Grethe Terjesen, Landsstyreleder i Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse (LPP). Sammen med Bent Høie, Kerstin Söderström og Tor Levin Hofgaard er hun fast kronikør.